

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศญี่ปุ่น-รัสเซีย ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ (2) ศึกษาการดำเนินนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น-รัสเซีย ด้านเศรษฐกิจและการเมือง การดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Research) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) โดยศึกษาจากข้อมูลสมุดปกฟ้า (Diplomatic Bluebook) ของกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น นโยบายต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศ รัสเซีย รวมถึงรายงานประจำปีของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรวบรวมจากข้อมูล หนังสือ บทความ ข้อคิดเห็น บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและการเมืองจากหนังสือพิมพ์ วารสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในช่วงปี ค.ศ. 1991-2009

ผลของการศึกษาพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศญี่ปุ่น-รัสเซียในยุคหลังสงครามเย็น (1991-2009) มีการเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสงครามเย็นที่ให้ความสำคัญกับการเมืองและความมั่นคงทางการทหารมาเป็นด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน วัฒนธรรม ฯลฯ แม้ว่าทั้งสองประเทศยังมีข้อพิพาทด้านดินแดนทางตอนเหนือ ซึ่งโซเวียตยึดครองไปตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 โดยตลอดช่วงสงครามเย็นทั้งสองประเทศมีการเจรจาในประเด็นข้อพิพาทอย่างเป็นทางการเพียง 2 ครั้ง คือ ในปี ค.ศ. 1956 และ 1973 และยังไม่สามารถบรรลุผลในการลงนามสนธิสัญญาสันติภาพในขั้นสุดท้ายอย่างสมบูรณ์ได้ จึงยังมีสถานะเป็นประเทศคู่สงครามอยู่ในปัจจุบัน (2009) แต่ขณะเดียวกัน ทั้งสองประเทศยังคงดำเนินความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ตามปกติ มีสถานทูตและเอกอัครราชทูตของทั้งสองฝ่ายประจำอยู่ในประเทศของกันและกัน ส่วนความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ ก็ทวีความสำคัญมากขึ้น เช่น การค้า การลงทุน ความร่วมมือด้านพลังงาน ความร่วมมือด้านวัฒนธรรม ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ แทนที่ด้านการเมือง ความมั่นคงและการทหาร ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าในอนาคตทั้งสองประเทศจะขยายความร่วมมือในทุก ๆ ด้านเพิ่มมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะยังไม่สามารถลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างกันได้ กลับไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่ขวางกั้นการสร้างความร่วมมือของญี่ปุ่น-รัสเซียในปัจจุบัน เพราะทั้งสองประเทศต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ที่มีร่วมกันมากกว่าความขัดแย้งเรื่องดินแดน

In this thesis, the researcher investigates (1) the economic and political relationship between Japan and the Russian Federation (Russia) in addition to other factors affecting the overall relationship between the two countries. Furthermore, the researcher examines (2) the operations of the foreign policy of both Japan and Russia in the economic and political domains.

In conducting this research investigation, the researcher utilized qualitative methods. As such, pertinent documents were scrutinized and appropriate descriptive analyses conducted. Data were collected from the diplomatic bluebooks annually issued by Japan's Ministry of Foreign Affairs, foreign policy documents relevant to the activities of Russia's Ministry of

Foreign Affairs, and the annual reports issued by Russia's Ministry of Foreign Affairs. Furthermore, the researcher devoted attention to books in this area of inquiry in addition to articles, opinion pieces and analytical articles concerning economic and political issues governing the relationship between the two countries as published in newspapers and journals in both Thai and English in the period between 1991 and 2009.

Findings are as follows:

In the post-cold War period (1991-2009), the relationship between Japan and Russia differed from the relationship obtaining in the cold War period. In the post-Cold War period, attention was paid to political matters, and the need to maintain military stability in their connections with economic, commercial, investment and cultural matters, etc. Although there are disputes between the two countries in regard to the Northern Territories taken by the military forces of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) at the end of World War II and still held by Russia, there have been official talks concerning the Northern Territories between the two sides. However, official talks on this dispute have been held only twice, viz., in 1956 and 1973.

Agreement has not been reached and a peace treaty has not been completed and signed. Officially, even now (2009) Japan and Russia are in a state of war. At the same time, both countries enjoy a normal relationship in other spheres. They have embassies and ambassadors positioned in each country.

The economic relationship between the two countries is becoming increasingly significant. In this area, the relationship involves trade, investment, energy cooperation, cultural cooperation, and scientific and technological cooperation, etc. These foci of cooperation conduce in the long run to political and military cooperation and regional stability. There is a tendency for cooperation to increase in the future in other areas of endeavor. Even though the two countries have not signed a peace treaty, this in itself does not nowadays present a barrier to cooperation between the countries. This is because both countries are more interested in the mutual benefits flowing from cooperation in many areas of endeavor and accordingly do not focus attention on territorial conflicts between the two nations.